

SLOVANSKI JEZIKI V OKVIRU ETNOLOŠKE ŠTUDIJSKE SMERI

Nekajletna praksa kaže, da si študentje etnologije predstavljajo študij slovanskega jezika v okviru njihove stroke kot predmet, ki ni problemsko vtkan v program njihove izobraževalne smeri. Verjetno se pri pouku tujega jezika še veliko drži tistega, kar bi nekako imenovali šolski način učenja, saj je tako rekoč treba začeti s slovnico, ki se je nemara marsikomu v letih osnovnega šolanja zaradi neustreznega poučevanja uprla kot suhoparno zlo. Zgradbo tujega jezika je treba sestavljati postopoma, od besede do besede, kar zahteva od slušateljev predvsem vztrajnosti, dobre volje, kontinuiranega učenja in kar najmanj izostankov.

Študij tujega jezika v okviru etnološke smeri vključuje več smotrov:

– Najsplošnejši je seveda tisti, ki obsega vsem znano ljudsko modrost „Kolikor jezikov znaš, toliko mož veljaš“. Ne le da človek pri osvajanju jezika postaja bogatejši in vrednejši, temveč mu znanje tujega jezika omogoča dialog z drugim kulturnim svetom. Za visokošolskega izobazbenca je obvladanje enega ali dveh tujih jezikov življenjska neizogibnost.

– Jezik je najbolj popoln znak med vsemi komunikacijskimi sistemi. Ponavadi se pri učenju tujega jezika na strokovnem področju izpostavlja le njegova sporočevalna funkcija, medtem ko se pri strokah, ki posebej obravnavajo jezik in literaturo, upoštevajo estetska, izrazna in matajezikovna funkcija jezika. Izhajajoč iz etnološke stroke, bo slušatelja zanimalo, kaj tuji jezik **sporoča** o materialni in duhovni kulturi določenega naroda, pozoren bo na vsebinske razsežnosti jezikovnega znaka. Zvečine se pri učenju tujega jezika jemlje v poštevil pravkar omenjena sporočevalna funkcija jezika.

– Premalo se pri učenju jezika poudarja njegovo mentalno funkcijo. Jezik je soudeležen pri rasti človekove osebnosti in pri oblikovanju strokovnosti, ki jo nudi izobraževanje. Hitro osvajanje tujega jezika temelji na obvladanju svojega, na odličnem in tekočem izražanju v materinem jeziku. Pojemovni svet določene vede, ki ga jezik prestreže, se odziva pri tistem uporabniku jezika, ki stroko obvlada. Obvladati stroko pa pomeni, da določenim pojavnim oblikam znamo dati imena, ki jih v znanstvenem jeziku imenujemo termine in tvorijo pojemovni sestav določene znanstvene discipline. Znanost teži v čisto terminologijo. Pri prevajanju tuje etnološke literature se kaže prevajalčeva razgledanost, pojemovna izčiščenost in tudi terminološka ustaljenost domače etnološke vede.

– Pri učenju sorodnih slovanskih jezikov se preizkuša slovenski jezik in prek njega se sooča slovenska kultura s sorodnimi kulturami slovanskih narodov. Vidik konfrontacije pogloblja izobraževalne komponente učnega procesa.

– Jezik pokriva kot funkcijski inštrument več komunikativnih področij: 1) jezik vsakdanje komunikacije, 2) jezik znanosti in različnih strok, 3) razvejano področje publicistike in 4) umetnostno področje, kjer se poleg vseh drugih funkcij uveljavlja estetska funkcija jezikovnega znaka. Funkcije naštetih komunikativnih področij so izražene v stilu in ustroju besedil, ki jih uvrščamo v ta področja. Pri osvajanju tujega jezika naj bi se slušatelji seznanili s primeri vseh štirih stilnih področij.

– Pri študiju je potrebno izhajati iz pomembne okoliščine, ki v naši jezikovni kulturi še ni dovolj uzaveščena, tj. iz razlik med govorno oz. govorno in pisno obliko jezika kot v osnovi različnih pojavnih oblik vsakega jezikovnega koda, ne le slovenščine (prim. znane položaje, ko tuji jezik razumemo in beremo, ne moremo pa ga govoriti; intersemiotični razločki med govorno in pisno publicistiko, pripravljene in nepripravljene govorni nastopi itd.).

– Ob pravkar naštetih smotrih se pojavlja vprašanje, kako sestaviti ob omejenem številu ur učni program, da bi bili v njem zajeti omenjeni smotri. Učitelj naj bi pri sestavljanju programa snov izbiral in določil za študij jezika v prvem letniku besedila z različnih stilnih področij, ki so hkrati dovolj obvestilna in vsebujejo informacije o češki (slovaški, poljski in ruski) kulturi, o načinu življenja in o jezikovnem obnašanju v naštetih slovanskih kulturah.

Pri podajanju gramatične snovi naj bi se izhajalo iz odvisnosti med formalnim in pomenskim planom jezika (prim. različna gramatična sredstva za izražanje enakega ali podobnega pomena – **pojdi, moraš iti, šel boš, da mi greš**) pa tudi iz razmerja med mišljenjem in jezikom (jasno in tekoče izražanje je izraz avtorjevih jasnih predstav o obravnavani problematiki). Učenje tujega jezika zaobseže deloma tudi poglavja iz jezikovne kulture.

Študij tujega jezika se v drugem letu odpira v tujejezično etnološko vedo. Ker je vstop v tujo kulturo povezan s prevajanjem, je nujno seznaniti študente z osnovami tega jezikovnega procesa, ki vključuje stilistiko strokovnih besedil. V središču so skladenjska in terminološka vprašanja ter stilne norme slovenskega in tujega znanstvenega (strokovnega) jezika. Učitelj bo opozoril študente na razpoložljivo strokovno literaturo, na stanje etnološke vede v določeni deželi in vzpodbujal slušatelje v iskanje ustrezne problematike v tujem jeziku. Kot plodno se je pri učenju slovaščine pokazalo, da so si študentje sami izbirali tematiko besedil za prevajanje in z vsebino v obliki govornega nastopa seznanjali na lektorskih vajah svoje kolege. V prihodnje bi kazalo razvijati pri slušateljih kritičnost v sprejemanju tujejezičnih informacij in prenašanju tujega znanja v sistem domače kulture.

ALBINA LIPOVEC